

Bomben och världen

Den gamla, och ostridigt riktiga, tanken att endast en världsstyrelse kan ge fred på jorden har genom atom- och vätebomberna fått ny kraft. Det senaste och kanske bästa inlägget i frågan kommer från en grupp engelsmän ("The Bomb Challenge and Answer"). Berttrand Russell och lord Beveridge, världsberömda som vetenskapsmän och politiska författare, står för två av bokens uppsatser. En medicinsk forskare, professor Haddow, ger en redogörelse för atomvapnets fysiska och biologiska verkningar. Dessa artiklar, liksom ett bidrag av den socialistiske parlamentsledamoten Henry Osborne, är utmärkta; endast utgivaren, Gilbert McAllister, har skrivit ett oredigt, motsägelsefullt opus, som försvagar det starka intrycket av skriften i övrigt.

Professor Haddow betonar att det på många punkter är oklart och omstritt i vad mån bomberna och bombproven framkallar sjukdomar och påverkar arvsanlagen. Under veckorna mellan utarbetandet av artikeln och dess tryckning framkom, skriver Haddow, nya forskningsresultat på detta område som gick ut på att farorna av radioaktiviteten är vida mindre än man förut trott — det visar bäst hur osäkra kalkylerna ännu är. Men detta förhållande är av högst begränsad betydelse; att de nya vapnets ohyggliga verkningar stärker de förut tillräckligt goda skälen att trygga freden förnekas inte av någon människa.

Endast genom en världsstyrelse som, ytterst med vapenmakt, kan hindra rustningar och krigiska konflikter är det möjligt att upprätthålla fred — detta är skräftens i många former varierade budskap. "Vi lever i själva verket som vi skulle leva i våra hem om det inte funnes någon lag mot privatmord. Det är endast styrelsen som skyddar oss från privatmord, och det är blott en internationell styrelse som kan skydda oss mot internationellt mord", skriver Russell. Att räkna på andra vägar till varaktig fred är ren illusionism. Så är exempelvis fallet med förslagen till förbud

mot användning av atombomber. Dels "kan sådana vapen numera produceras så hemligt att kontroll är otänkbar", dels skulle, "även om båda parterna avstod från att tillverka sådana vapen så länge formell fred rådde, ingendera parten känna sig bunden av överenskommelsen om ett krig bröt ut, och man skulle kunna producera bomber i massa sedan fiendligheterna börjat". I fråga om andra rustningar gäller i huvudsak det samma. Då ingen har makt att inskrida mot löftesbrytaren och fredsstöraren, kan avtal och förbud aldrig bli effektiva.

De som framför självklart riktiga resonemang av denna art blir benägna att tro att endast dumhet eller ondska eller båda i förening hindrar de goda idéernas förverkligande. Även denna boks författare har fallit för frestelsen. Om statsmännen hade "en gnista av sunt förnuft", skulle de klara dessa saker, påstår Russell. Utan att förfalla till övertro på politiker kan man nog svara att de är helt i stånd att följa Russells och hans kamraters reflexioner — men detta betyder inte att de vill eller kan genomdriva de omedelbara eftergifter och uppoffringar för det egna landet som planens realiserande kräver. Alla är överens om att vi alla skulle må bra av att leva i fördragsamhet och sänja — att folk inte gör det visar inte att de är lymlar eller kretnier. På samma sätt anklagas statsmännen — liksom i Sverige av Vilhelm Lundstedt — för att vara behärskade av en vidskeplig tro på "statsuveräniteten"; så illa är det nog inte, men suveränitet är en beteckning för självständighet och makt, och dessa ting är åtrådda. "Alla vanliga medborgare i ett land önskar fred, inte krig", förklarar Beveridge och fortsätter med slutledningarna: alltså bör alla styrelser önska fred, vägen till fred är världsstyrelse, alltså bör alla styrelser önska världsstyrelse. Ja, naturligtvis önskar alla folk fred i och för sig, fred om de ändå får som de vill, men ibland önskar de något annat mer än fred, såsom att värja sin frihet mot angripare eller att skaffa sig självständighet eller till och med att (om det inte blir för dyrt) göra sig till herrar över andra folk. Att en man som Beveridge faller för denna primitiva fraseologi är så mycket konstigare som både han, Russell och andra författare i boken uttryckligen betonar att fred inte får vinnas genom underkastelse och håller på demokratiernas försvarsallianser mot Sovjet.

I den utförliga diskussionen om världsstyrelsens kompetens

och utformning avslöjas svårigheterna. Beveridge hävdar att det övernationella organet skall ha monopol på militära maktmedel, men endast inskrida för att hindra rustningar och krig. Enligt Osborne är andra befogenheter nödvändiga; styrelsen måste ha viss ekonomisk makt, så att inte exempelvis några medlemsstater kan knäcka andra genom fredlig blockad. Även garantier för medborgerliga rättigheter måste finnas och strikt tillämpas (därmed ställs halva världen utanför). Russell vill ge världsstyrelsen rätt att ändra gränser och skapa nya medlemsstater. Samma oenighet råder i fråga om världsorganens sammansättning. Ett parlament och en regering behövs, men hur skall de se ut? Enligt Russell bör de stora blocken vara lika representerade och de som står utanför falla utslaget; Indien skulle alltså döma mellan Ryssland, Kina, USA och England. Alla tycks vara eniga om att representation blott efter folkmängd är otänkbar; då skulle ju Kina ensamt kunna rösta ner Nord- och Sydamerika

och Västeuropa i förening. Men på lösningen av denna fråga skulle makten i världen bero. Så länge motsättningarna är starka kan frågan alltså inte lösas, blir de svaga, försvagas också behovet av en lösning. Allt detta undanskymms så långt möjligt av författarna genom tal om att alla egentligen vill fred och samförstånd och kompromisser; man söker alldeles komma ifrån det enkla faktum att det ofta är ens skuld att två träter.

Likväl är det av yttersta vikt att tanken på en världsorganisation hålls levande. "I det långa loppet är detta mänsklighetens enda utväg", yttrade den engelske utrikesministern Macmillan för några månader sedan. Tanken framstår nu som en utopi; den kan realiseras i en framtid av avspänning blott om folken diskuterar den, vänder sig vid den, är inriktade på att här dock är den enda utvägen. De demokratiska staternas samverkan i allt fastare former är en förberedelse till den internationella rättsordningens förverkligande.